

Vår saksbehandler:

Ellen Rye

Vår dato:

13.10.2015

Deres dato:

Telefon:

Vår referanse:

Deres referanse:

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Utkast høring - NOU 2015:8 – Fremtidens skole. Fornyelse av fag og kompetanser

Høgskolen i Buskerud og Vestfold (HBV) viser til Kunnskapsdepartementets høring av NOU 2015:8 Fremtidens skole. Fornyelse av fag og kompetanser, datert 17.06.15. Høgskolen har følgende innspill til forslagene i utredningen:

HBV vil innledningsvis berømme utvalgets arbeid og den åpne prosessen som har vært lagt til grunn for arbeidet. Dette har bidratt til debatt, engasjement og konstruktiv kritikk. En slik åpen prosess støtter og understreker den viktige rollen skolen har som utdanning for den enkelte, som fundament for samfunnet og i utviklingen av vårt demokrati.

1. Kompetanser i fremtidens skole

Utvalget anbefaler at det som en videreutvikling av Kunnskapsløftet settes i gang en prosess med å fornye innholdet i fagene. Med utgangspunkt i sentrale utviklingstrekk i samfunnet, forskning og skolens formålsparagraf foreslås det at fire kompetanseområder blir sentrale i fremtidige skolefag – *fagspesifikk kompetanse, - å kunne lære, -å kunne kommunisere, samhandle og delta, å kunne utforske og skape.*

HBV støtter intensjonene om fornying og vitalisering av skolens fag, og mener at utvalget gjennom sine forslag legger et godt grunnlag for at skolen skal kunne ruste elevene til å møte en samtid og framtid med høy endringstakt, stor kompleksitet og stort mangfold. HBV mener det er fornuftig at fagfornyelsen rammes inn som en videreutvikling av Kunnskapsløftet, og at sentrale prinsipper som ligger til grunn for LK06 videreføres. Samtidig vil utvalgets forslag samlet innebære betydelige endringer i forhold til dagens læreplaner. HBV mener at de foreslåtte endringene vil forutsette et systematisk utviklingsarbeid over tid før nye læreplaner kan implementeres i grunnopplæringen.

Utvalget bygger sine anbefalinger på et bredt kompetansebegrep som omfatter både kognitive og praktiske ferdigheter og sosial og emosjonell læring og utvikling, inkludert holdninger, verdier og etiske vurderinger.

HBV støtter utvalgets vurderinger av at de nasjonale læreplanene bør legge større vekt på at elevene skal utvikle en bred kompetanse. Vi slutter oss også til utvalgets vurdering av at utvikling av elevenes sosiale og emosjonelle kompetanse må være en viktig oppgave for skolen, og at slike kompetanser læres og utvikles gjennom arbeidet med fag. Vi vil imidlertid understreke at det ikke er uproblematisk at slike kompetanser skal gjennomsyre de fire kompetanseområdene og uttrykkes gjennom kompetansemål i fag. Først og fremst er dette utfordrende i vurderingssammenheng. Når sosiale og emosjonelle kompetanser nedfelles i individuelle kompetansemål, bør dette gjøres på bakgrunn av grundige vurderinger knyttet til hvilke konsekvenser dette kan få for den enkelte elev, og særlig med tanke på vurderingssammenheng.

2. Fagfornyelse og læreplanmodell

HBV mener at utvalget har trukket opp viktige prinsipper som utgangspunkt for fagfornyelsen. HBV støtter vektlegging av dybdelæring som utgangspunkt for fagfornyelsen. Vi er også enige i at den foreslåtte grupperingen i fagområder vil være et godt utgangspunkt for arbeidet med fagfornyelsen, og at fagfornyelsen bør begynne i fagområdene i skolen, og ikke i det enkelte fag. Samtidig vil HBV poengtere at det i arbeidet med fagfornyelsen vil en vesentlig utfordring være å kople kunnskap fra forskningsfronten mot lærerutdanning og skole. Viktige fagdidaktiske spørsmål vil være – Hva har dette å si for faget i skolen? – Hvordan kan vi undervise om dette? – Når i skoleløpet bør dette introduseres? Dette er spørsmål som kan være grunnlag for et solid og viktig utviklingsarbeid mellom lærerutdanningsinstitusjonene og de profesjonelle yrkesutøverne.

HBV støtter i hovedsak utvalgets vurderinger og anbefalinger i kapitlet om læreplanmodell. Vi har imidlertid noen kommentarer knyttet til enkelte av prinsippene for de nye læreplanene.

Utvalget anbefaler at læreplanene videreutvikles med sterkere kompetanseorientering, for å understreke at det vesentligste i skolehverdagen er vekt på hva elevene skal lære. Med utgangspunkt i dette foreslås det at læreplanene får færre og mer likt utformede mål for elevenes læring, og at målene struktureres i kompetanseområder i stedet for innholdsområder.

Utvalget viser til at færre og mer likt utformede mål kan bidra til å løse stofftrengselen i skolen. Vi støtter utvalgets vurdering av at stofftrengsel, i form av mange og omfattende mål, kan gjøre det krevende for skolene å prioritere. Vi er også enige i at kompetansemålene i LK06 med fordel kan gjennomgås med tanke på å redusere u hensiktsmessig stofftrengsel. Samtidig påpeker utvalget at færre mål vil bety mer overordnede mål, og at det vil kunne oppfattes som at skolenes og lærernes oppdrag blir mer krevende.

HBV støtter i utgangspunktet utvalgets vurdering av at en konsentrasjon om de sentrale tenkemåtene, metodene, begrepene og sammenhengene i fagene vil gjøre prioriteringene i fagene tydeligere. Imidlertid vil færre og mer overordnede mål kunne være utfordrende både med tanke på progresjon i fagene og når det gjelder læreplanen som pedagogisk plattform og som støtte for lærernes arbeid.

Utvalget viser til at forventet progresjon i elevenes læring kan uttrykkes på ulike måter i læreplaner og støttemateriell – ved å uttrykke progresjon mellom hovedtrinn tydeligere, ved hjelp av veiledende beskrivelser av elevenes læringsforløp og gjennom kjennetegn på måloppnåelse.

HBV er enige i at kompetansemålene ikke bør være så detaljerte i beskrivelsen av progresjon at de ikke gir rom for elevenes ulike læringsforløp eller begrenser lokale prioriteringer og skolenes muligheter til å gi elevene tilpasset opplæring. Imidlertid mener HBV at en reduksjon i antall mål ikke bør gå på bekostning av intensjonen om tydelige mål som uttrykker progresjon i elevenes kompetanse i fagene. Reduksjon i stofftrengsel og rom for lokale prioriteringer innebærer ikke nødvendigvis at antall mål må reduseres. Veiledningsmateriellet kan med fordel ha veiledende beskrivelser av elevenes læringsforløp og forklaringer knyttet til hvordan progresjonen i kompetansemålene skal forstås. HBV mener imidlertid at dette må komme i tillegg til at progresjon uttrykkes gjennom kompetansemålene.

Kompetansebaserte læreplaner har blitt kritisert for å være abstrakte og innholdsløse. LK06 ble imidlertid godt mottatt i grunnopplæringen, og kritikken mot innholdsløse kompetansebaserte læreplaner har ikke vært særlig framtrødende i forbindelse med Kunnskapsløftet. Dette kan skyldes at LK06 i større grad beskriver innholdet i fagene enn det som er vanlig i denne type planer. Innholdet i fagene beskrives gjennom hovedområdene i fagene, og kompetansemålene gir i seg selv flere føringer for innhold i fagene enn i mer «rendyrkede» kompetansebaserte planer.

HBV støtter utvalgets vurdering av kompetansemålene med fordel kan konsentreres om de sentrale tenkemåtene, metodene, begrepene og sammenhengene i fagene. Det sentrale i forbindelse med fornyelsen av læreplanene må imidlertid være at planene kan fungere som pedagogisk plattform for lærernes arbeid. Dersom kompetansemålene blir svært generelle og overordnede, er det fare for at de oppleves som innholdsløse og dermed ikke i tilstrekkelig grad fungerer som fundament for lærernes arbeid.

Utvalget viser til at det blir en del av utviklingsarbeidet å finne gode løsninger på hvordan sosiale og emosjonelle kompetanser kan uttrykkes i en kompetansemålform. Det vises videre til at ikke alle sider ved elevenes læring på dette området er relevant å formulere som, eller vurdere som, mål i fagene. For en del sosiale sider ved læring kan det formulere noen prosessmål for skolens arbeid med det sosiale miljøet, der vurderingene av måloppnåelse skjer på systemnivå, heller enn å formulere målene som individuelle mål for enkelteleven. For eksempel kan en fornyet Generell del ha mål som berører forventninger til felles ansvar for skolemiljøet, til at alle skal oppleve tilhørighet, og til mellommenneskelige relasjoner. Utvalget mener at både felles mål på skolenivå og større grad av prosessorienterte mål i læreplanene vil styrke mål for elevenes sosiale og emosjonelle læring og utvikling. HBV mener at det i denne sammenheng først og fremst bør legges vekt på felles mål på skolenivå, og at det må utvises forsiktighet når det gjelder hvilke sider ved elevenes sosiale og emosjonelle kompetanse som uttrykkes gjennom individuelle kompetansemål.

3. Undervisning og vurdering

Utvalget viser til at det brede kompetansebegrepet i fagene blant annet vil innebære at elevene må få tilbakemeldinger om hvordan de utvikler sosiale og emosjonelle sider av kompetansen i alle fag. Samtidig er det faglige og etiske utfordringer ved å inkludere sosiale og emosjonelle kompetanser når lærerne setter standpunkt karakterer.

HBV mener at det vil være krevende å utvikle regelverk og veiledningsressurser som gir tydelige føringer for standpunkt vurdering knyttet til det brede kompetansebegrepet og for forholdet mellom underveis- og sluttvurdering. Vi støtter derfor utvalgets anbefaling om et utviklingssamarbeid over tid, der det må finnes hensiktsmessige løsninger i prosessen med å utvikle læreplaner og støtte- og veiledningsressurser.

HBV støtter utvalgets vektlegging av FoU-basert arbeid i skolen, og at videreutvikling av kvalitetsvurdering, og skolebasert vurdering må være forskningsbasert. Det er vesentlig at fagmiljøer som gir lærerutdanning er tungt inne i slikt arbeid. På denne måten vil lærerutdanningene få mulighet til å utvikle og utvide sin forskingsportefølje, samtidig som dette vil sikre og utvikle kunnskapsgrunnet og relevansen for lærerutdanningene og bidra til god skoleutvikling.

HBV mener at satsing på kompetanseutvikling må skje i samarbeid med lærerutdanningene og sentrale miljøer i universitet- og høyskolesektoren. UH-sektoren må ha tilstrekkelige ressurser til å drive relevant praksisnær FoU og utvikle relevante og solide utdanninger og etter- og videreutdanningstilbud i nær dialog med praksisfeltet og skolemyndigheter nasjonalt og lokalt. Det er naturlig at utvalgets forslag om kompetanseutvikling sees i sammenheng med *Kompetanse for kvalitet. Strategi for videreutdanning for lærere og skoleledere frem mot 2025*.

4. Implementering

HBV støtter utvalgets anbefaling om at det legges til rette for et målrettet og systematisk arbeid med utvikling av de nye læreplanene som strekker seg over tid. Dersom utvalgets intensjoner skal ivaretas, vil HBV understreke at arbeidet ikke må gi seg utslag i en for raskt utarbeidet ny læreplan, og at fremdriftskrav ikke må gå på bekostning av kvalitet.

Vi støtter utvalgets konklusjon om at arbeidet for fornyet innhold i skolen må forankres hos alle aktører på alle nivåer og at det utvikles en overordnet strategi hvor ansvars- og rollefordeling mellom sentrale, regionale og lokale aktører er klar og med tydelige forventninger til fremdrift i de ulike fasene av implementeringen. Lærerutdanningsinstitusjonene bør trekkes inn i arbeidet med å realisere utvalgets intensjoner.

HBV støtter videre utvalgets vurdering om at det vil være behov for en kombinasjon av nasjonal satsing på lærerutdanning, etter- og videreutdanning for lærere og skoleledere og lokalt arbeid med

skoleutvikling. Utvikling av en solid forskningsbasert, integrert og profesjonsrettet lærerutdanning er avgjørende i denne sammenheng.

Utvalget foreslår en gjennomgang av kvalitetsvurderingssystemet for å vurdere hvilke områder det er behov for å videreutvikle, herunder verktøy for å vurdere elevenes læring og støtte til skolebaserte vurderingsprosesser. HBV støtter utvalgets vurdering av at det vil være behov for ulike typer verktøy og tilnærminger for å innhente informasjon om elevenes læring og kompetanse i fremtidens skole. HBV støtter utvalgets vurdering av at skoleledernes og lærernes felles vurdering av egen praksis og elevenes læringsresultater og dialog mellom aktørene i skolen, er relevante tilnærminger.

Dersom de nasjonale læreplanene skal legge grunnlag for profesjonell yrkesutøvelse, er det avgjørende at kvalitetsvurderingssystemet støtter opp under læreplanens intensjoner. Skolene og lærerne må få handlingsrom til å gjøre prioriteringer i forhold til egen elevgruppe, og myndighet til selv å fatte kunnskapsbaserte beslutninger om hvordan elevenes læringsresultater skal følges opp. I denne sammenheng er det avgjørende hvordan skolenes arbeid og resultater følges opp fra nasjonale og lokale myndigheter. Dersom oppfølgingen utelukkende konsentreres om målbare resultater, kan dette innsnevre det brede kompetansebegrepet som utvalget legger til grunn for fornyelsen av læreplanene.

5. Andre innspill: Fremtidens skole – fra et lærerutdanningsperspektiv

HBV mener at utredningen balanserer godt mellom å beskrive hvilken kunnskap og kompetanse en ser for seg at framtidens skole skal kunne ut i og hvilke utfordringer dette byr på for lærerutdanning. Lærerutdanning er for tiden berørt av to reformer - *Strukturreformen i UH-sektoren* og *Lærerutdanningsreformen; innføring av ny femårig grunnskolelærerutdanning*. Samtidig vil lærerutdanningene berøres av den reformideen som ligger i utvalgets utredning. Samlet innebærer dette mange utfordringer for lærerutdanningene.

Hver for seg er disse reformene utfordrende og krevende, samtidig som de alle er et steg i riktig retning for å sikre god grunnutdanning, god lærerutdanning og god høyere utdanning. Det vil være avgjørende med fortsatt satsing og økonomisk prioritering av studieplasser, stipendiatstillinger og forskningsmidler rettet mot lærerutdanning og skole slik at lærerutdanningene kan møte kravene som stilles til lærerutdanning på masternivå.

For å kunne tilby femårig GLU må lærerutdanningens volum økes. Dette innebærer styrking av fagmiljøer og rekruttering av fagpersoner med kunnskap om disiplinlagene, om læring i faget, om barn og unge og om skole. Spørsmål om hvordan fagmiljøene skal jobbe med de fire kompetanseområdene vil føre til faglige spørsmål som: hvordan tilrettelegge for at lærerstudenter tilegner seg fagspesifikk kompetanse der en også inkluderer sosiale og emosjonelle kompetanser, etisk vurderingsevne, engasjement, holdning til faget og til egen læring i faget.

Satsing på lærerutdanning vil dermed være et viktig grunnlag for det krevende utviklingsarbeidet som Ludvigsen-utvalgets forslag vil innebære, og for implementering av utvalgets forslag i skolen. Forslagene må derfor sees i sammenheng med en solid forskningsbasert og profesjonsrettet lærerutdanning.

Med hilsen
for Høgskolen i Buskerud og Vestfold

Petter Aasen
Rektor